

**Opinia do ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego
(druk nr 502)**

I. Cel i przedmiot ustawy

Ustawa stanowi wykonanie obowiązku dostosowania systemu prawa do wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 1 lipca 2008 r. (sygn. akt SK 40/07), stwierdzającego niezgodność przepisu art. 398⁶ § 2 i 3 w związku z art. 398⁴ § 1 pkt 3 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. - Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. Nr 43, poz. 296, ze zm.) z Konstytucją.

Trybunał Konstytucyjny orzekł, że art. 398⁶ § 2 i 3 w związku z art. 398⁴ § 1 pkt 3 ustawy - Kodeks postępowania cywilnego w zakresie, w jakim przewiduje odrzucenie - bez wezwania do usunięcia braków - skargi kasacyjnej niespełniającej wymagań określonych w art. 398⁴ § 1 pkt 3 powołanej ustawy - jest niezgodny z art. 45 ust. 1 w związku z art. 31 ust. 3 i art. 2 Konstytucji.

Artykuł 398⁴ § 1 pkt 3 k.p.c. w brzmieniu dotychczasowym stanowi, iż "skarga kasacyjna powinna zawierać wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania i jego uzasadnienie". Natomiast w art. 398⁶ zakwestionowane § 2 i 3 stanowią, że sąd drugiej instancji i Sąd Najwyższy odrzucają, bez wezwania do usunięcia braków, skargę kasacyjną nie zawierającą wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania i jego uzasadnienia.

W świetle art. 398⁶ k.p.c. dokonując oceny z punktu widzenia skutków niedochowania wymogów określonych w art. 398⁴ k.p.c. braki skargi kasacyjnej można podzielić na nieusuwalne i usuwalne. Braki nieusuwalne, nie podlegają uzupełnieniu, a skarga kasacyjna dotknięta tego rodzaju wadą podlega odrzuceniu. Braki usuwalne (dotyczące niespełnienia warunków formalnych skargi kasacyjnej, jako pisma procesowego) podlegają uzupełnieniu. W razie stwierdzenia braków usuwalnych przewodniczący w sądzie drugiej instancji wzywa

skarżącego do ich usunięcia w terminie tygodniowym pod rygorem odrzucenia skargi. W wypadku braków nieusuwalnych przewodniczący nie wzywa do uzupełnienia braków, ale kieruje sprawę na posiedzenie niejawne w celu odrzucenia skargi. Również Sąd Najwyższy w wyniku zażalenia odrzuca skargę kasacyjną, która podlegała odrzuceniu przez sąd drugiej instancji (art. 398⁶ § 3).

Trybunał Konstytucyjny wskazał, że skarga kasacyjna nie jest prawem obywatela wskazanym w Konstytucji. Konstytucja w art. 176 ust. 1, jako minimum ustanawia tylko dwie instancje sądowe. Ustawodawca ma więc swobodę w ustanawianiu i kształtowaniu trzeciej instancji. Natomiast skoro ją przewidział to nie może kształtować jej dowolny sposób. Konstytucja zawiera bowiem art. 45 ust. 1, który ustanawia prawo do sądu, na które składa się prawo do rzetelnej procedury sądowej.

W konkretnej sprawie brak wniosku o rozpoznanie skargi kasacyjnej (i jego uzasadnienia) skutkowało odrzuceniem skargi bez wezwania do uzupełnienia tego braku.

O ile istnienie wymagań sformułowanych w art. 398⁴ § 1 pkt 3 k.p.c. Trybunał Konstytucyjny uznał za konstytucyjne, podobnie jak to, że istnienie takich braków prowadzi do odrzucenia kasacji, o tyle skorelowanie tych wymogów z jednoczesnym brakiem obowiązku wezwania do jego usunięcia - Trybunał Konstytucyjny uznał za rozwiązanie niekonstytucyjne, z uwagi na nadmierne (nieproporcjonalne) nagromadzenie środków dyscyplinujących. Trybunał stwierdził, że nieproporcjonalność sankcji w postaci odrzucenia, bez wzywania do uzupełnienia, skargi kasacyjnej niespełniającej wymogu określonego w art. 398⁴ § 1 pkt 3 k.p.c., uzasadnia stwierdzenie niezgodności art. 398⁶ § 2 i 3 k.p.c. z art. 45 ust. 1 (prawo do sądu) w związku z art. 31 ust. 3 (proporcjonalność) i art. 2 Konstytucji (rzetelna procedura).

Wyrok TK miał charakter zakresowy. Wyeliminował on tylko niekonstytucyjną normę, mieszczącą się w ramach art. 398⁶ § 2 i 3 k.p.c., nakazującą sądowi drugiej instancji i Sądowi Najwyższemu odrzucenie kasacji, bez wezwania do uzupełnienia braku, wyrażającego się w braku sformułowania wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania lub jego uzasadnienia (art. 398⁴ § 1 pkt 3 k.p.c.). Wyrok nie dotyczył jednak odrzucenia skargi kasacyjnej bez wezwania do uzupełnienia, z powodu innych braków formalnych wskazanych w art. 398⁴ § 1. Oznacza to zróżnicowanie sankcji wiążących się z istnieniem braków wskazanych w art. 398⁴ § 1 k.p.c., które tworzą konstrukcyjne komponenty skargi kasacyjnej: braki skargi wskazane w art. 398⁴ § 1 pkt 1, 2 i 4 k.p.c. pozostają nadal brakami nieusuwalnymi; są to: oznaczenie orzeczenia, od którego jest wniesiona, ze wskazaniem, czy jest ono zaskarżone w całości czy w części, przytoczenie

podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienie, wniosek o uchylenie lub uchylenie i zmianę orzeczenia z oznaczeniem zakresu żadanego uchylenia i zmiany.

Obecnie uchwalona nowelizacja ustawy – Kodeks postępowania cywilnego przewiduje możliwość uzupełnienia skargi kasacyjnej o wniosek o przyjęcie do rozpoznania i jego uzasadnienie na wezwanie sądu drugiej instancji. Wymóg ten pozostanie elementem konstrukcyjnym skargi i będzie usytuowany w art. 398⁴ pomiędzy nieusuwalnymi a usuwalnymi wymogami skargi kasacyjnej.

II. Przebieg prac legislacyjnych

Projekt niniejszej ustawy został wniesiony do Sejmu przez Radę Ministrów w dniu 18 listopada 2008 r.

Pierwsze czytanie, miało miejsce 16 grudnia 2008 r. na 32 posiedzeniu Sejmu. Projekt ustawy został skierowany do Komisji Nadzwyczajnej do spraw zmian w kodyfikacjach. W efekcie prac komisji przyjęto sprawozdanie o projekcie w brzmieniu przedłożenia. II czytanie miało miejsce na 38 posiedzeniu Sejmu w dniu 18 marca 2009 r. Sejm przystąpił niezwłocznie do III czytania.

Ustawa została uchwalona przez Sejm w dniu 19 marca 2009 r.

Ustawa nie budzi zastrzeżeń legislacyjnych.

Beata Mandylis

Główny legislator